

ΠΕΡΙΕΚΤΗΣ: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Έλενα Μάντζαρη, Άννα Ιορδανίδου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εργασία αυτή θα ανιχνεύσουμε τα χαρακτηριστικά της σημασιολογικής κατηγορίας //περιέκτης// και των σχετιζόμενων εννοιών, με στόχο την αξιοποίηση της σημασιολογικής ανάλυσης κατά τη σύνταξη λειτουργικών και συστηματικών ορισμών σε ελληνικά λεξικά.

CONTAINER: CHARACTERISTICS OF THE SEMANTIC CATEGORY AND LEXICO- GRAPHICAL DEFINITIONS

Elena Mantzari, Anna Iordanidou

SUMMARY

This paper retraces the characteristics of the semantic category //container// and the related concepts, for best exploitation of the semantic analysis in writing functional and systematic definitions.

0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο //περιέκτης// (container) αποτελεί μια σημασιολογική κατηγορία που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη ασάφεια, όπως προκύπτει από την ποικιλία των διαφορετικών προσεγγίσεων σχετικά με τον προσδιορισμό της έκτασης και της έντασης και της ίδιας της έννοιας αλλά και των εννοιών που αυτή ταξινομεί ή ενοποιεί (Lehrer: 1970, Wierzbicka: 1985).

Η παρούσα εργασία αποτελεί σημείο συνάντησης της σημασιολογίας και της λεξικογραφίας όσον αφορά την ανάλυση και την περιγραφή μιας ευρείας κατηγορίας συγκεκριμένων ουσιαστικών, όπως είναι οι περιέκτες. Με τη σύνδεση των δύο τομέων πιστεύουμε ότι μπορούμε να οδηγηθούμε και σε πιο λειτουργικά σχήματα σημασιολογικής θεωρίας αλλά και σε συστηματικότερα σχήματα λεξικογραφικής περιγραφής.

Αφορμή για τη μελέτη αυτή αποτέλεσε η παρατήρησή μας ότι στους ορισμούς των σύγχρονων λεξικών της νέας ελληνικής υπάρχει μια ασυνεπής και αρκετές φορές αυθαίρετη ποικιλία τόσο στον προσδιορισμό των αντικειμένων που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν περιέκτες όσο και στον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των αντικειμένων αυτών (πρβλ. τον

ορισμό της λέξης *δοχείο* στο Λεξικό του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη –εφεξής ΛΙΤ– και στο Λεξικό Μπαμπινιώτη –εφεξής ΛΜπ–)¹. Χρησιμοποιώντας τα εργαλεία περιγραφής που προσφέρουν σύγχρονες θεωρίες σημασιολογικής ανάλυσης, θα επιχειρήσουμε να ανιχνεύσουμε τα χαρακτηριστικά του //περιέκτη// και των σχετιζόμενων εννοιών στα νέα ελληνικά, με στόχο τη λειτουργική οριοθέτηση και ταξινόμηση της συγκεκριμένης σημασιολογικής κατηγορίας στο πλαίσιο λεξικογραφικών εφαρμογών.

Πιο συγκεκριμένα, σε αυτή τη λεξικογραφικά υποκινούμενη σημασιολογική περιήγηση του //περιέκτη//, θα μας απασχολήσουν τα εξής:

1. Ο προσδιορισμός των ορίων του εξεταζόμενης κατηγορίας.
2. Ο προσδιορισμός της σχέσης που οργανώνει δομικά τις σχετικές έννοιες και η αξιοποίηση αυτής της σχέσης για συστηματικότερο προσδιορισμό των διακριτικών τους χαρακτηριστικών στους ορισμούς των λεξικών της νέας ελληνικής.
3. Η δυσχρηστία του όρου *περιέκτης* στα ελληνικά, σε αντίθεση με την ευρεία χρήση του αντίστοιχου όρου *container* στα αγγλικά, και το πώς αυτή επηρεάζει τη λεξικογραφική αντιμετώπιση της συγκεκριμένης κατηγορίας.

1 Όρια της σημασιολογικής κατηγορίας και χαρακτηριστικά

Η ετυμολογική προσέγγιση της έννοιας του //περιέκτη// από το αρχαιοελληνικό *περιέχω* οδηγεί σε έναν αρκετά ευρύ ορισμό: «αυτό που μπορεί να περιλαμβάνει κάτι άλλο μέσα του, το οποίο αποτελεί το περιεχόμενό του». Υπό την ευρεία αυτή έννοια οποιοδήποτε τρισδιάστατο, φυσικό ή κατασκευασμένο, αντικείμενο μπορεί να θεωρηθεί //περιέκτης//. Στην εργασία αυτή θα ασχοληθούμε με την έννοια του //περιέκτη// ως απόδοση του αγγλικού όρου *container*, περιορίζοντας την εμβέλειά της «στα **κατασκευασμένα αντικείμενα** (*artifacts*) με ειδική μορφολογία που επιτρέπει να περιλαμβάνουν κάτι μέσα τους, με σκοπό την ικανοποίηση συγκεκριμένης λειτουργίας ή συγκεκριμένων λειτουργιών». Με άλλα λόγια, ο //περιέκτης// ως σημασιολογική κατηγορία περιλαμβάνει τα αντικείμενα που ο άνθρωπος κατασκευάζει ειδικά για να καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες και όχι συλλήβδην όλα τα φυσικά αντικείμενα που, είτε συμπτωματικά είτε ως αποτέλεσμα μιας άλλης βασικής ιδιότητάς τους, έχουν και την ικανότητα να περιλαμβάνουν μέσα τους κάτι (πρβλ. λακκούβα, λίμνη, θάλασσα, σπηλιά κτλ.). Το «περιέχειν» που θα εξετάσουμε δεν αποτελεί μια δευτερεύουσα ή τυχαία ιδιότητα, αλλά πρωταρχική και ουσιώδη, αφού δημιουργείται για να εξυπηρετήσει συγκεκριμένες ανθρώπινες ανάγκες.

¹ Στο Παράρτημα του άρθρου περιλαμβάνεται πίνακας με τα χαρακτηριστικά ενδεικτικών περιεκτών, όπως καταγράφονται στους ορισμούς των αντίστοιχων σημασιών στα λεξικά ΛΙΤ και ΛΜπ.

Ακόμα όμως και στο πλαίσιο αυτής της πιο περιορισμένης θεώρησης του //περιέκτη// ως κατασκευασμένου αντικειμένου, χαρακτηριστική είναι στη βιβλιογραφία η διαφοροποίηση των προσεγγίσεων για τον προσδιορισμό των ιδιοτήτων του. Η Lehger (1970) ορίζει τον περιέκτη ως «ένα κατασκευασμένο αντικείμενο με κοίλο χώρο ικανό να περιλαμβάνει κάποια ουσία για να την αποθηκεύουμε, να τη σεβρίσουμε ή να τη χύνουμε». Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, περιέκτες μπορούν να θεωρηθούν όλα τα αντικείμενα που κατασκευάζονται με την ειδική εσωτερική κοιλότητα που περιγράφει στον ορισμό της για να καλύψουν μία από τις τρεις λειτουργίες. Στο σχετικό εννοιολογικό διάγραμμα στο ίδιο άρθρο διακρίνει τις εξής πέντε βασικές ιεραρχικές κατηγορίες περιεκτών: το //δοχείο// με υπώνυμες κατηγορίες το *μπουκάλι*, το *βαρέλι*, το *βάζο* και τα *σκεύη*, κάτω από τα οποία κατηγοριοποιούνται τα επιτραπέζια σκεύη *φλιτζάνι*, *ποτήρι* και *κανάτα* και τα μαγειρικά σκεύη, όπως το *τηγάνι*, η *κατσαρόλα* και το *μπρίκι*, καθώς και τα //κουτί//, //τσάντα//, //καλάθι// και //σωληνάριο//, αν και δε συνάγεται άμεσα από τον προσδιορισμό των λειτουργιών στον ορισμό της ότι τα τρία τελευταία μπορούν να θεωρηθούν περιέκτες.

Αυστηρότερη ως προς την οριοθέτηση της κατηγορίας, η προσέγγιση της Wierzbicka (1985) θεωρεί ότι πρωτοτυπικά, δηλαδή με βάση την τυπική εικόνα που έχουμε όλοι για την έννοια αυτή, ο περιέκτης περιλαμβάνει μία και μόνο χαρακτηριστική λειτουργία, αυτή της αποθήκευσης, και κάθε περιέκτης σχεδιάζεται για να είναι δυνατή η εύκολη αποθήκευση κάποιας ουσίας σε αυτόν. Ισχυρίζεται λοιπόν ότι το *φλιτζάνι* δεν μπορεί να θεωρηθεί τυπικός περιέκτης, αφού η λειτουργία του είναι να πίνουμε ροφήματα από αυτό και όχι να τα αποθηκεύουμε σε αυτό· η *σαγιέρα* με αυτή την έννοια μπορεί να θεωρηθεί τυπικότερος περιέκτης από το *φλιτζάνι*, ενώ ακόμα και το *μπουκάλι*, που θεωρείται πρωτοτυπικός περιέκτης, μπορεί να θεωρηθεί λιγότερο τυπικός αν λάβουμε υπόψη μας ότι το σχήμα του και η μορφολογία του δεν καθορίζεται από τη λειτουργία της αποθήκευσης, αλλά κυρίως από τη λειτουργία του ως μέσου για να σεβρίσουμε το περιεχόμενο υγρό ή και να το πίνουμε απευθείας από αυτό. Θα συμφωνούσαμε με την άποψη της Wierzbicka ότι πρωτοτυπικοί περιέκτες είναι τα αντικείμενα που εξυπηρετούν ξεκάθαρα και άμεσα τη λειτουργία της αποθήκευσης· ωστόσο, είναι απολύτως χρήσιμο κατά την ανάλυση των αντικειμένων καθημερινής χρήσης να μπορούμε να διακρίνουμε και να αξιολογούμε τα όρια της στερεότυπης εικόνας που έχουμε για αυτά από την πραγματική τους εικόνα και ό,τι αυτή συνεπάγεται: δηλαδή μετασχηματισμό ή διεύρυνση των πρωτοτυπικών τους λειτουργιών ή νέα χαρακτηριστικά, όπως αυτά διαμορφώνονται από τις ανάγκες και τις συνήθειες του σύγχρονου ανθρώπου (πρβλ. τη συμπληρωματική λειτουργία του *μπουκαλιού* «για να πίνουμε από αυτό») και την εξέλιξη της τεχνολογίας στον τομέα του σχεδιασμού και της χρήσης των υλικών (πρβλ. τη χρήση του πλαστικού ή του πλαστικοποιημένου χαρτιού ως κυρίαρχου υλικού στον τομέα της συσκευασίας).

Θεωρούμε λοιπόν ότι η διεύρυνση της έννοιας της αποθήκευσης μπορεί να επιτευχθεί χωρίς εννοιολογικές παραβιάσεις προς δύο κατευθύνσεις, που βοηθούν να διακρίνουμε τα όρια της κατηγορίας από άλλες. Η διεύρυνση αυτή επιτυγχάνεται με τη συσχέτισή της με τις έννοιες της **διατήρησης** και της **προστασίας** και με τις έννοιες της **μεταφερσιμότητας** και της **μεταφοράς**. Η διατήρηση και η προστασία αποτελούν βασικές προϋποθέσεις της αποθήκευσης, οπότε μπορούν και να θεωρηθούν βασικές υπολειτουργίες της. Από την άλλη, φαίνεται ότι η ιδιότητα της μεταφερσιμότητας, που μας οδηγεί αβίαστα στην έννοια της μεταφοράς, αποτελεί επίσης ουσιώδες χαρακτηριστικό της έννοιας του περιέκτη. Ένα αντικείμενο καθημερινής χρήσης που χρησιμοποιείται για να αποθηκεύουμε κάποιες ουσίες για να τις προστατέψουμε ή για να τις διατηρήσουμε δεν μπορεί παρά να είναι ένα σχεδιαστικά απλό και εύχρηστο αντικείμενο, με μέγεθος τέτοιο που να εξασφαλίζει την εύκολη μετακίνησή του μαζί με το περιεχόμενό του. Ο περιέκτης, χωρίς να θεωρείται εννοιολογικά αμιγές μέσο μεταφοράς, είναι φορητό αντικείμενο (αν δεν ήταν φορητό, θα είχε τη μορφή μιας πιο σύνθετης κατασκευής) που καλύπτει τις ανάγκες και της στατικής αποθήκευσης αλλά και τη δυνατότητα της δυναμικής αποθήκευσης, δηλαδή της μεταφοράς της περιεχόμενης ουσίας από θέση σε θέση στον ίδιο χώρο ή από χώρο σε χώρο. Με αυτή λοιπόν την έννοια το *βαρέλι*, που χρησιμοποιείται και για τη μεταφορά υγρών ουσιών, δεν είναι λιγότερο περιέκτης από ό,τι το *βάζο* (για τρόφιμα), που εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας πιο στατικής αποθήκευσης. Χωρίς να το δηλώνει σαφώς, η Lehrer αξιοποιεί στην ταξινόμηση των περιεκτών αυτή τη συσχέτιση της αποθήκευσης και της μεταφοράς, προσδιορίζοντάς την περαιτέρω με κριτήριο την περίπτωση ως «σερβίρισμα ή χύσιμο υγρής ή ημίρρευστης ουσίας». Βέβαια, όσο ένα αντικείμενο αποκλίνει από τη λειτουργία της αποθήκευσης/διατήρησης/προστασίας ή από το συνδυασμό του δίπτυχου αποθήκευση – μεταφορά και τείνει να εξυπηρετεί αποκλειστικά τη μεταφορά ή αντίστοιχα η μορφή του αποκλίνει από τη σχεδιαστικά απλή μορφή ενός φορητού αντικειμένου αποθήκευσης, τόσο λιγότερο τυπικός περιέκτης θεωρείται (π.χ. *καρότσι*).

Όπως φάνηκε από τον παραπάνω προβληματισμό, το σημασιολογικό πεδίο των περιεκτών δεν μπορεί να είναι μια κλειστή κατηγορία, με την έννοια ότι υπάρχουν αντικείμενα που δε θα τα κατηγοριοποιούσε κανείς ως περιέκτες, αλλά δε θα απέκλειε την ιδιότητά τους να είναι ταυτόχρονα ή δευτερευόντως και περιέκτες (π.χ. τα οχήματα ή τα κτίρια). Πάντως, για την ασφαλέστερη ένταξη στην κατηγορία σχετικών εννοιών το κριτήριο δεν μπορεί να είναι αποκλειστικά η ερμηνεία της λειτουργίας τους, αλλά και η συνεκτίμηση του κατά πόσο τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά με τρόπο αναμφίσημο καθορίζονται από τη λειτουργία της αποθήκευσης/διατήρησης/προστασίας – μεταφοράς.

Οι τύποι των χαρακτηριστικών που συγκροτούν την έννοια του //περιέκτη// είναι οι ακόλουθοι. Κάποιοι από αυτούς θεωρούνται ουσιώδεις, δηλαδή απαραίτητοι για την κατανόηση και την οριοθέτηση της σηματολογικής κατηγορίας και κάποιοι επουσιώδεις.²

Τύποι Χαρακτηριστικών	Εξήγηση	Χαρακτηριστικό //περιέκτη//	Ουσιώδεις/Επουσιώδεις
Κατηγορία:	προσδιορισμός της στάθμης της έννοιας σε μια ιεραρχία εννοιών	<ul style="list-style-type: none"> ▪ κάθε κατασκευασμένο αντικείμενο 	Ο
Σκοπός/Λειτουργία:	σε ποιες περιπτώσεις και για ποιο σκοπό χρησιμοποιείται	<ul style="list-style-type: none"> ▪ αποθήκευση ή/και ▪ διατήρηση ή/και ▪ προστασία ή/και ▪ μεταφορά του περιεχομένου τους 	Ο
Μορφή:	ειδικά μορφολογικά χαρακτηριστικά	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ειδική εσωτερική κοιλότητα ικανή να περικλείει ουσίες ή αντικείμενα ▪ άλλα μορφολογικά χαρακτηριστικά ή ειδικά εξαρτήματα εξαρτώμενα από τη λειτουργία 	Ο Ε
Περιεχόμενο:	ποιες ουσίες ή ποια αντικείμενα περικλείει μέσα του	ουσίες σε μορφή: <ul style="list-style-type: none"> ▪ υγρή ▪ στερεά ▪ αέρια ▪ ρευστή ▪ ημίρρευστη ▪ στερεά σώματα 	Ο
Υλικό:	από ποιο υλικό είναι κατασκευασμένο	<ul style="list-style-type: none"> ▪ απροσδιόριστο εξαρτώμενο από το περιεχόμενο και τη λειτουργία τους 	Ε
Σχήμα:		<ul style="list-style-type: none"> ▪ απροσδιόριστο εξαρτώμενο από τη λειτουργία τους 	Ε
Μέγεθος:		<ul style="list-style-type: none"> ▪ διευκολύνει τη μετακίνηση του αντικειμένου από τον άνθρωπο ή ▪ απροσδιόριστο εξαρτώμενο από την ποσότητα του περιεχομένου τους και τη λειτουργία τους 	Ο Ε

² Η διάκριση ουσιώδεις – επουσιώδεις χαρακτηριστικό μιας έννοιας πολλές φορές αντιστοιχεί στη διάκριση υποχρεωτικό – μη υποχρεωτικό χαρακτηριστικό. Όπως θα δούμε, αν και κάποια χαρακτηριστικά θεωρούνται επουσιώδη, αφού δε συμβάλλουν στη διαμόρφωση του σταθερού πυρήνα μιας έννοιας, παρ' όλα αυτά θεωρούνται τυπικά χαρακτηριστικά της, και γι' αυτό είναι χρήσιμο να αναφέρονται σε κάθε περιγραφή της (π.χ. το χαρακτηριστικό «πετάει» στην κατηγορία //πουλιά// είναι προαιρετικό χαρακτηριστικό, αφού υπάρχουν και πουλιά που δεν πετάνε· ωστόσο δεν παύει να είναι τυπικό χαρακτηριστικό των περισσότερων μελών της κατηγορίας αυτής και αξίζει να γίνεται αναφορά σ' αυτό).

Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά όπως περιγράφονται στον πίνακα, «περιέκτης είναι κάθε **κατασκευασμένο αντικείμενο με ειδικά σχεδιασμένη εσωτερική κοιλότητα** ώστε να είναι ικανό να περιλαμβάνει μέσα του **ουσίες** σε υγρή, ημίρρευστη, ρευστή, στερεά ή αέρια μορφή ή **στερεά αντικείμενα** σε διάφορες **ποσότητες και όγκο**, και με σχήμα και υλικό που διασφαλίζει τη **φύλαξη, τη διατήρηση και την προστασία του περιεχομένου τους και διευκολύνει τη μεταφορά του από τον άνθρωπο**».

Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να σημειώσουμε ότι όλοι οι περιέκτες έχουν μια προβλέψιμη σημασία, αυτή της ποσότητας της ουσίας που μπορούν να περιέχουν, η οποία συστηματικά πρέπει να περιγράφεται στα λεξικά, π.χ. *ένα μπουκάλι νερό* είναι η *ποσότητα του νερού* που μπορεί να περιλαμβάνει ένα μπουκάλι. Σε κάποιες περιπτώσεις, η ποσότητα αυτή μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια και χρησιμοποιείται ως μονάδα μέτρησης, π.χ. στην πρόταση «η τιμή του πετρελαίου ανέβηκε δύο ευρώ το βαρέλι» εννοείται ότι το βαρέλι δεν είναι το αντικείμενο περιέκτης ούτε η ασαφής ποσότητα που μπορεί να περιλαμβάνει ένα βαρέλι, αλλά η συγκεκριμένη μονάδα μέτρησης που στην πετρελαιοβιομηχανία αντιστοιχεί στα 159 λίτρα.

2 Η δομή της σημασιολογικής κατηγορίας

2.1 Ταξινομική vs μη ταξινομική προσέγγιση

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιάσουμε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις σχετικά με την εσωτερική δομή του περιέκτη: την ταξινομική και τη μη ταξινομική προσέγγιση. Η εξέτασή τους θα φωτίσει τα προβλήματα που συχνά απαντώνται στους λεξικογραφικούς ορισμούς.

Σύμφωνα με την ταξινομική προσέγγιση, η κατηγορία //περιέκτης// δομείται με σχέσεις ιεραρχίας, όπως ήδη περιγράψαμε στο εννοιοδιάγραμμα της Lehner, μεταξύ υπερώνυμων κατηγοριών και υπώνυμων κατηγοριών σε διάφορες στάθμες ([**δοχείο** [μπουκάλι [κανάτα, καράφα]], [σκεύη [επιτραπέζια σκεύη [μπουκάλι [κανάτα, καράφα], βάζο, ποτήρι], [μαγειρικά σκεύη [κατσαρόλα, μπρίκι]], βαρέλι, κονσέρβα...], [**τσάντα** [σάκος, σακούλα]], [**κουτί** [κιβώτιο, φέρετρο]], [**καλάθι**], [**σωληνάριο**]). Ωστόσο, οι εκκρεμείς ή αμφίσημες κατηγοριοποιήσεις του εννοιοδιαγράμματος αυτού (η κανάτα είναι είδος δοχείου, μπουκαλιού ή σκεύους ;), αποδίδονται από τη Lehner στην εγγενή αοριστία της ίδιας της σημασιολογικής κατηγορίας και όχι στον τρόπο με τον οποίο έχει επιχειρηθεί η ταξινόμησή της.

Η μη ταξινομική προσέγγιση, έτσι όπως διατυπώνεται στο Wierzbicka 1985: κεφ. 4, ερμηνεύει εύστοχα την αοριστία της κατηγορίας. Η έννοια //περιέκτης// δεν είναι ταξινομική κατηγορία. Γιατί, όπως συμβαίνει και με άλλες κατηγορίες (π.χ. επίπλωση, ρουχισμός κτλ.), δεν έχει ταξινομική ισχύ: «οι ταξινομικές έννοιες αναφέρονται σε ένα είδος αντικειμένων με κυρίαρχο χαρακτηριστικό την **εξωτερική τους ομοιότητα**, ενώ οι μη ταξινομικές (non-

taxonomic) έννοιες αναφέρονται σε αντικείμενα οποιοδήποτε είδους, που το κοινό τους χαρακτηριστικό είναι η **κοινή τους λειτουργία**». Μεταφέροντας τις γενικές αυτές διαπιστώσεις στους περιέκτες θα λέγαμε ότι το χαρακτηριστικό που ενοποιεί τα περισσότερα αντικείμενα που εντάσσονται σε αυτή τη σημασιολογική κατηγορία είναι πρωτίστως η λειτουργία. Ενώ σε κάποια από αυτά, όπως είναι τα *σκεύη* ή οι *αποσκευές*, πρωτεύον χαρακτηριστικό των σχετικών αντικειμένων είναι η **γεινίαση** (contiguity). Λέγοντας γεινίαση εννοούμε τη χρήση τους σε κοινό τόπο (μαγειρικά σκεύη → κουζίνα) ή σε κοινό χρόνο ή περίσταση (επιτραπέζια σκεύη → γεύμα, αποσκευές → ταξίδι). Το ότι η συσχέτιση των αντικειμένων με την κατηγορία του //περιέκτη// επιτυγχάνεται κυρίως μέσω μιας **μη ορατής δομής** που εξυπηρετεί κάποιον σκοπό ή μια τοπικά ή χρονικά προσδιορισμένη χρήση και **όχι μέσω ενός συνόλου ορατών ιδιοτήτων** φαίνεται ότι συμβάλλει στην ασάφεια της εσωτερικής δομής αυτής της κατηγορίας. Έτσι, είναι δύσκολο να αναγνωρίσει κανείς το υποθετικό είδος ενός μπουκαλιού (περιέκτης, δοχείο κτλ.) από τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά, πράγμα που δε συμβαίνει, για παράδειγμα, με την έννοια //ποτήρι του κρασιού//. Ερμηνεύοντας την άποψη της Wierzbicka, το μπουκάλι δεν είναι είδος περιέκτη, ενώ το ποτήρι κρασιού είναι είδος ποτηριού. Κι αυτό γιατί η ιεραρχική σχέση γένους – είδους δεν είναι εννοιολογικά ορθή για τη δόμηση της κατηγορίας των περιεκτών ή τουλάχιστον δεν είναι κατάλληλη για τη δόμηση της σημασιολογικής κατηγορίας **στις υπερώνυμες έννοιες στις υψηλές στάθμες**. Όπως υποστηρίζει η Wierzbicka, η αναγωγή σε είδη στη συγκεκριμένη σημασιολογική κατηγορία οδηγεί σε αυθαιρέσιες και διαφωνίες παρά βοηθάει στην κατανόηση των εννοιών. «Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ένα ποτήρι ως δοχείο ή ως σκεύος ή ως επιτραπέζιο δοχείο ή ως επιτραπέζιο σκεύος και να μην είμαστε ούτε λιγότερο ούτε περισσότερο σωστοί. Το σίγουρο πάντως είναι ότι τέτοιες κατηγοριοποιήσεις δεν είναι εννοιολογικές». Συμφωνούμε με την άποψη της Wierzbicka και σε ό,τι αφορά την πολυσυλλεκτικότητα του //περιέκτη// από έννοιες που ανήκουν σε διαφορετικά σημασιολογικά πεδία (π.χ. σκεύη, αποσκευές, συσκευασία) και σε ό,τι αφορά την αδυναμία της ταξινομικής προσέγγισης να καθορίσει με σαφήνεια τα όρια των επιμέρους κατηγοριών στο εσωτερικό της κατηγορίας.

2.1 Οι περιέκτες στα ελληνικά λεξικά

Η εξέταση ενδεικτικών παραδειγμάτων περιεκτών στα λεξικά ΛΙΤ και ΛΜπ (βλ. Παράρτημα) μας οδήγησε στις εξής παρατηρήσεις:

1. Αρκετές φορές τα δύο λεξικά ακολουθούν διαφορετικές κατηγοριοποιήσεις για έννοιες που θεωρούνται περιέκτες, οι οποίες αντανακλώνται στη δήλωση διαφορετικής υπερώνυμης κατηγορίας στον ορισμό μιας σημασίας: Για παράδειγμα, το **ποτήρι** κατηγοριοποιείται ως σκεύος στο ΛΙΤ αλλά ως δοχείο στο ΛΜπ, το **κουτί** ως αντικείμενο στο ΛΙΤ αλλά ως δοχείο

στο ΛΜπ, το **κιβώπιο** ως κουτί στο ΛΙΤ αλλά ως θήκη στο ΛΜπ, η **βαλίτσα** ως αποσκευή στο ΛΙΤ αλλά ως σάκος στο ΛΜπ, το **σωληνάριο** ως θήκη στο ΛΙΤ αλλά ως δοχείο στο ΛΜπ κ.ο.κ. Στο εσωτερικό του ίδιου λεξικού η αδυναμία να προσδιοριστούν τα όρια της κάθε έννοιας οδηγεί σε κατηγοριοποιήσεις που συγκρούονται με τις εμπειρικές μας γνώσεις για τα αντικείμενα αυτά: Για παράδειγμα, στο ΛΙΤ το **δοχείο** ορίζεται ως είδος σκεύους για τη διατήρηση υγρών ουσιών, ενώ το **σκεύος** ως είδος αντικειμένου για την προετοιμασία του φαγητού, και ο χρήστης αναγκαστικά πρέπει να υποθέσει ότι τα δοχεία είναι τα αντικείμενα που χρησιμοποιούμε για τη διατήρηση των υγρών όταν μαγειρεύουμε !

2. Η αντιμετώπιση των εξωτερικών χαρακτηριστικών και της λειτουργίας ως ισάξιων στον καθορισμό της έννοιας ενός περιέκτη αποκαλύπτει την τάση ενοποίησης των επιμέρους περιεκτών με βάση τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά και οδηγεί στη σύνταξη «υπερτροφικών ορισμών», κυρίως για τις έννοιες στις υψηλές στάθμες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο ορισμός του *κουτιού* και στα δύο λεξικά, που, προσπαθώντας να περιγράψει με υποτιθέμενη πληρότητα το γένος κουτί, ανεβάζει στη γένια έννοια (generic concept) όλα τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων αναφοράς. Έτσι, ο ορισμός του *κουτιού*, αντί να περιορίζει τα όρια της έννοιας, τα διευρύνει, σε σημείο που οποιοδήποτε αντικείμενο από οποιοδήποτε υλικό, με οποιοδήποτε σχήμα, με σκέπασμα ή χωρίς σκέπασμα, που χρησιμοποιείται για τη φύλαξη ή τη διατήρηση ή τη μεταφορά ή τη συσκευασία να μπορεί να περιγραφεί ως κουτί.

3. Η μη σαφής διάκριση των ουσιωδών από τα μη ουσιώδη χαρακτηριστικά των εννοιών που συγκροτούν το εξεταζόμενο πεδίο επηρεάζει τη λεξικογραφική πράξη διττά:

- *αδιάκριτη παρουσία ουσιωδών και μη ουσιωδών χαρακτηριστικών στους ορισμούς.* Για παράδειγμα, το υλικό με διάφορες τιμές αναφέρεται συστηματικά σε όλους σχεδόν τους ορισμούς, είτε αποτελεί τυπικό χαρακτηριστικό μιας έννοιας, όπως στην περίπτωση των *ποτήρι* και *μπουκάλι*, είτε όχι, όπως στο *βαρέλι* ή στο *κουτί*.
- *αδυναμία διάκρισης εννοιών μεταξύ τους.* Για παράδειγμα, το χαρακτηριστικό «ουσία» δε χρησιμοποιείται ως κριτήριο διάκρισης δύο εννοιών για τη λέξη *κουτί*: «του ορθογώνιου αντικειμένου για στερεά αντικείμενα ή τρόφιμα» και «του μεταλλικού κυλινδρικού αντικειμένου για ανθρακούχα ποτά».

Η ποικιλία των διαφορετικών κατηγοριοποιήσεων και η έλλειψη συστηματικότητας στον καθορισμό των σημασιολογικών χαρακτηριστικών κατά την περιγραφή των εννοιών στα δύο λεξικά οφείλονται σε δύο κυρίως λόγους:

- **στην ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου πεδίου**, που επιβάλλει, όπως αναφέρθηκε, μια διαφορετική προσέγγιση από αυτή της ιεραρχικής ταξινόμησης μεταξύ των εννοιών, προκειμένου να επιτευχθεί μια καθαρότερη παράσταση της δομής της και

- στην **ανεπαρκή αξιοποίηση** της σημασιολογικής ανάλυσης από τη λεξικογραφία. Όσον αφορά τα ελληνικά, η έλλειψη μιας ομοιογενούς και συστηματικής σημασιολογικής προσέγγισης του εξεταζόμενου πεδίου εντείνεται **από την έλλειψη ενός όρου εύχρηστου για την κατονομασία της έννοιας //περιέκτης//**. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα στο διαδίκτυο έδειξε ότι ο όρος *περιέκτης* εμφανίζεται σε κείμενα προτύπων συγκεκριμένων θεματικών πεδίων, όπως της βιομηχανίας φαρμάκων ή γάλακτος, ως απόδοση του αγγλικού *container*, και αναφέρεται σε διάφορες μορφές συσκευασίας φαρμάκων ή γαλακτοκομικών προϊόντων. Η δυσχρηστία του όρου *περιέκτης* στη γενική γλώσσα και η περιορισμένη χρήση της σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία συμβάλλει στην αδυναμία αντιμετώπισης της έννοιας ως ενιαίας κατηγορίας και στην αδυναμία αναγνώρισης κοινών κριτηρίων κατηγοριοποίησης για τις σχετικές έννοιες. Η ανάγκη για κατηγοριοποιήσεις στο πεδίο αυτό, που φαίνεται ότι συνδέεται και με τις απαιτήσεις της οργάνωσης των ειδών συσκευασίας για την εμπορική προώθηση προϊόντων οδήγησαν στην ταύτιση της έννοιας του //περιέκτη// με τον πιο εύχρηστο όρο *δοχείο*. Η προσέγγιση αυτή οδηγεί, κατά τη γνώμη μας, σε περιορισμένη και ανεπαρκή σύλληψη των ορίων του πεδίου, αφού ο όρος *δοχείο* είναι σηματοδοτημένος στα ελληνικά από τη στενότερη σημασία του //περιέκτη για υγρά//. Κάθε προσπάθεια για τη διεύρυνση του πεδίου μέσω της κατηγορίας //δοχείο//, οδηγεί σε μη φυσικές για τη διαίσθησή μας κατηγοριοποιήσεις, όπως αυτή στο ΛΜπ, όπου το *κουτί* χαρακτηρίζεται ως είδος δοχείου. Αντίθετα, φαίνεται ότι η ευκολία στη χρήση του όρου *container* στα αγγλικά διευκολύνει και τις κατηγοριοποιήσεις στο πλαίσιο λεξικογραφικών εφαρμογών αλλά και επιτρέπει μια πιο διευρυμένη σύλληψη του πεδίου. Αρκεί να παρατηρήσουμε πόσο φυσικά τα λεξικά της αγγλικής περιγράφουν την *τάντα* ή το *σάκο* ως περιέκτες (*containers*).

4 Πρόταση κατηγοριοποίησης του πεδίου

Αφού λοιπόν όλα τα εξωτερικά χαρακτηριστικά ενός αντικειμένου περιέκτη συναρτώνται άμεσα από τη λειτουργία ή τις λειτουργίες του, είναι δυνατόν να προβλεφθεί κάποιο σχήμα για την εσωτερική οργάνωση της κατηγορίας που να μετριάξει τις αμφισημίες και τις αυθαιρεσίες της ταξινομικής προσέγγισης και να προσδιορίζει ένα σύνολο προβλέψιμων χαρακτηριστικών για κάθε κατηγορία περιέκτη; Στο πλαίσιο της μη ταξινομικής προσέγγισης η λεξικογραφική αντιμετώπιση τέτοιων σημασιολογικών κατηγοριών δεν πρέπει να στηρίζεται σε κατηγοριοποιήσεις ιεραρχικών σχέσεων μέσα στο πεδίο (π.χ. *δοχεία*, *σκεύη*, *αποσκευές* κτλ.) αλλά σε κατηγοριοποιήσεις που αντανακλούν με τρόπο σαφή τη λογική σύνδεση των εξωτερικών χαρακτηριστικών του αντικειμένου αναφοράς με τη λειτουργία του. Πιστεύουμε ότι ένα τέτοιο σχήμα κατηγοριοποίησης μπορεί να προκύψει αν συνδυαστούν δύο ουσιώδη

χαρακτηριστικά των περιεκτών: η «λειτουργία» και το «είδος της περιεχόμενης ουσίας».

Με βάση τα παραπάνω, διακρίνουμε τις εξής γενικές κατηγορίες περιεκτών και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά τους:

Λειτουργία+Ουσία	Σχήμα/Εμφάνιση	Μέγεθος
<p>Αποθήκευση/διατήρηση-μεταφορά υγρών ή ημί-ρευστων δοχείο ποτήρι μπιμπερό βάζο κουτί (ανθρακούχων ποτών) κονσερβοκούτι</p> <p><i>Για σερβίρισμα</i> μπουκάλι κανάτα καράφα τσαγιέρα</p> <p><i>Για ζεστά υγρά</i> φλιτζάνι κούπα μπρίκι θερμός κατσαρόλα</p> <p>Για μεγάλες ποσότητες υγρών βαρέλι ντενεκές κάδος ντεπόζιτο ποτιστήρι</p>	<p>1.κοίλο σώμα για να μπορούμε να το πιάνουμε 2.ύψος μεγαλύτερο από πλάτος για εξασφάλιση μεγαλύτερης χωρητικότητας</p> <p><i>ειδική μορφολογία στομίου για τον έλεγχο της ποσότητας του εξερχόμενου υγρού</i></p> <p><i>ειδική λαβή για να το πιάνουμε και να μην καιγόμαστε</i></p> <p>1.που διευκολύνει τη μεταφορά από έναν άνθρωπο, οπότε στην περίπτωση του βαρελιού είναι κυλινδρικό, φαρδύ στη μέση και στενό άκρα για να μεταφέρεται με κύλιση 2.το ύψος μεγαλύτερο από πλάτος: για εξασφάλιση μεγαλύτερης χωρητικότητας</p>	μεγάλο
<p>Αποθήκευση αερίων ή υγροποιημένων αερίων φιάλη οξυγόνου σπρέι ψεκαστικό</p>	<p>1.ειδικός μηχανισμός που διευκολύνει την έξοδο του αερίου 2.κοίλο σώμα για να μπορούμε να το πιάνουμε 3.ύψος μεγαλύτερο από πλάτος για εξασφάλιση μεγαλύτερης χωρητικότητας</p>	

<p>Αποθήκευση/ προστασία – μεταφορά στερεών ουσιών ή αντικειμένων κουτί κιβώτιο κοφίνι καφάσι φέρετρο</p> <p>Εύθραυστα ή πολύτιμα αντικείμενα θήκη</p>	<p>1.ορθογώνιο: για να διευκολύνεται η διάταξη των αντικειμένων καθ' ύψος και κατά πλάτος και να εξοικονομείται χώρος για την τοποθέτηση περισσότερων αντικειμένων 2.σκληρά τοιχώματα για καλύτερη προστασία του σταθερότητα του περιεχομένου</p> <p>σχήμα όμοιο με του αντικειμένου που περιλαμβάνει</p>	
<p>Μεταφορά στερεών ουσιών ή αντικειμένων</p> <p>Κράτημα με το χέρι σάκος τσουβάλι σακί βαλίτσα σακούλα</p> <p>Κρέμασμα στο χέρι ταξιδιωτικός σάκος τσάντα χαρτοφύλακας</p>	<p>1.ύψος ή μήκος μεγαλύτερο από πλάτος για εξασφάλιση μεγαλύτερης χωρητικότητας ή ορθογώνιο: καλύτερη δυνατή διάταξη αντικειμένων για εξασφάλιση μεγαλύτερης χωρητικότητας 2.ειδική λαβή</p>	

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, η λειτουργία και η ουσία καθορίζουν τέσσερις γενικές κατηγορίες περιεκτών, βάσει του οποίων μπορεί να προβλεφθεί ως ουσιώδες χαρακτηριστικό το σχήμα. Όσο ο προσδιορισμός της λειτουργίας και της ουσίας γίνεται πιο λεπτομερής, ειδικότερα μορφολογικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων μπορούν επίσης να προβλεφθούν. Το μέγεθος αποτελεί ουσιώδες χαρακτηριστικό μόνο για περιέκτες που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων, ενώ το υλικό πιστεύουμε ότι δεν αποτελεί ουσιώδες διακριτικό χαρακτηριστικό για τους περιέκτες, ακόμα και στις περιπτώσεις που αποτελεί τυπικό χαρακτηριστικό των περισσότερων μελών της κατηγορίας «αντικείμενα αποθήκευσης/διατήρησης υγρών», π.χ. το γυαλί αποτελεί τυπικό χαρακτηριστικό για το *μπουκάλι*, το *ποτήρι*, το *βάζο* κτλ. Η έννοια της πρωτοτυπικότητας του χαρακτηριστικού «υλικό» για κάποιους περιέκτες πρέπει να επανεξεταστεί υπό το πρίσμα των εξελίξεων στον τομέα των υλικών. Η ιστοπεδωτική χρήση του πλαστικού και των παραγώγων του ή της πλαστικοποιημένης συσκευασίας επιβεβαιώνει την εκτίμησή μας ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως διακριτικό χαρακτηριστικό. Προς την ίδια κατεύθυνση, απαραίτητη είναι η έρευνα που θα μας βοηθούσε να εξετάσουμε σε ποιο βαθμό επηρεάζεται η πρωτοτυπικότητα

του σχήματος των περιεκτών από τις αισθητικές τάσεις του σύγχρονου σχεδιασμού (design).

Κάθε λειτουργική κατηγορία στο προτεινόμενο σχήμα μπορεί να εμπλουτιστεί και με άλλες έννοιες, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να αναπτυχθεί καθέτως με λεπτομερέστερο προσδιορισμό του δίπτυχου λειτουργία-ουσία.

5 Συμπεράσματα

Η εργασία αυτή δεν έχει στόχο να προτείνει τη γενίκευση της χρήσης ενός όρου μη οικείου στη γλωσσική πρακτική των ομιλητών αλλά να διερευνήσει τις δυνατότητες σημασιολογικής και λεξικογραφικής του αξιοποίησης μέσω μιας λειτουργικής προσέγγισης. Η λειτουργική προσέγγιση που προτείνουμε επιτρέπει:

- Την κατηγοριοποίηση στους ορισμούς των λεξικών των κατασκευασμένων αντικειμένων που εξετάσαμε ως περιεκτών: με τον τρόπο αυτό αντιμετωπίζεται το πρόβλημα σχετικά με τη γλωσσική διατύπωση της έννοιας στα ελληνικά αλλά και ταυτόχρονα ξεπερνιούνται τα προβλήματα αμφισημίας της ταξινομικής οργάνωσης.
- Την οργάνωση του πεδίου με σχέσεις λειτουργικές, οι οποίες αντανακλώνται στους ορισμούς με τη σαφή δήλωση της σύνδεσης λειτουργίας – περιεχόμενης ουσίας και εξωτερικών μορφολογικών χαρακτηριστικών. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται ένα σχήμα ορισμού για τα συγκεκριμένα ουσιαστικά αποτελεσματικότερο από το κυρίαρχο περιγραφικό πρότυπο ορισμού που ακολουθούν τα λεξικά γενικής γλώσσας. Αποτελεσματικότερο γιατί βοηθάει το λεξικογράφο να εντοπίσει και να οργανώσει τα ουσιώδη χαρακτηριστικά ενός περιέκτη με βάση τη λειτουργία του και να μη μένει στην απλή απαρίθμηση εξωτερικών λεπτομερειών, αλλά και γιατί βοηθάει το χρήστη να κατανοήσει τη λειτουργική σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στην εσωτερική και στην εξωτερική δομή των κατασκευασμένων αντικειμένων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Λεξικό	Λέξη	Κατηγορία	Λειτουργία	Ουσία	Μέγεθος	Σχήμα +Χαρακτηριστικά	Υλικό
ΛΙΤ	δοχείο	σκεύος	φύλαξη ή μεταφορά	υγρές ή στερεές σε υγρό	-	διάφορα σχήματα	-
ΛΜΠ	δοχείο	σκεύος	διατήρηση ή διακόσμηση	υγρές ή λουλούδια ή διακοσμητικά αντικείμενα ή τρόφιμα			
ΛΙΤ	θήκη	περικάλυμμα	προστασία	οποιοδήποτε αντικείμενο	λίγο μεγαλύτερο από το αντικείμενο	ίδιο με το αντικείμενο	-
ΛΜΠ	θήκη	καθετί ειδικά διαμορφωμένο να φυλάσσει (βλ. στήλη Ουσία)	φύλαξη	ένα αντικείμενο ή σύνολο ομοειδών αντικειμένων	-	-	-
ΛΙΤ	σκεύος	γενική ονομασία για αντικείμενα οικιακής χρήσης	προετοιμασία φαγητού	φαγητό			
ΛΜΠ	σκεύος	αντικείμενο	κάλυψη πρακτικών αναγκών		διαφορετικό κάθε φορά	διαφορετικό κάθε φορά	-
ΛΙΤ	φιάλη	μπουκάλι	βλ. μπουκάλι	βλ. μπουκάλι	-	-	-
ΛΙΤ	<u>φιάλη οξυγόνου</u>	ό,τι μοιάζει με μπουκάλι	καταδύσεις ή ιατρική	οξυγόνο	-	-	-
ΛΜΠ	φιάλη	δοχείο	αποθήκευση και μεταφορά	υγρές	-	1.επίμηκες 2. στενός λαιμός 3. μικρό άνοιγμα	γαλι ή πλαστικό

Λεξικό	Λέξη	Κατηγορία	Λειτουργία	Ουσία	Μέγεθος	Σχήμα +Χαρακτηριστικά	Υλικό
ΛΜΠ	φιάλη αερίου	δοχείο	αποθήκευση και μεταφορά	αέριες ή υ- γροποιημένες			μέταλλο
ΛΙΤ	μπουκά- λι	δοχείο	τοποθέτηση	υγρές		1.κυλινδρικό 2. στενός λαιμός	γυαλί
ΛΜπ	μπουκά- λι	δοχείο	τοποθέτηση	νερό ή άλλες υγρές		στενός λαιμός	γυαλί ή πλαστικό
ΛΙΤ	κανάτα	1. δοχείο ή 2. επιτραπέζιο σκεύος	-	1. νερό 2. κρασί	-	1.κυλινδρικό 2. πλατύ στόμιο 3. λαβή	-
ΛΜπ	κανάτα	δοχείο	σερβίρισμα στο τραπέζι	νερό και κρασί	μεγάλο	πλατύ στόμιο	γυαλί ή πηλός ή πορσελά- νη ή πλαστικό
ΛΙΤ	καράφα	δοχείο	επιτραπέζια χρήση	-	-	1.σφαιρικό σώμα 2. μακρύ και στενός λαιμός 3. πλατύ στόμιο	γυαλί
ΛΜπ	καράφα	επιτραπέζια φιάλη	νερό ή κρασί ή ούζο ή άλλα ποτά	-	-	1. εξογκωμένη κοιλία 2. στενός λαιμός	-
ΛΙΤ	βάζο1	δοχείο	τοποθέτηση ή διακόσμηση	λουλούδια	-	-	γυαλί ή πηλός ή μέταλλο
ΛΜπ	βάζο1	δοχείο	τοποθέτηση ή διακόσμηση	λουλούδια	-	1. στόμιο 2. λαβή	γυαλί ή πορσελάνη
ΛΙΤ	ποτήρι	σκεύος			οποιοδή- ποτε	κοίλο ή οποιοδήποτε	γυαλί
ΛΙΤ	ποτήρι	δοχείο	πόση	υγρό	-	-	-
ΛΙΤ	βάζο2	δοχείο	φύλαξη	τρόφιμα	-	-	γυαλί
ΛΜπ	βάζο2	δοχείο	διατήρηση	τρόφιμα	-	πώμα	-
ΛΙΤ	κάδος	δοχείο	διάφορες χρήσεις	-	-	-	ξύλο ή μέταλλο
ΛΜπ	κάδος	δοχείο	εναπόθεση ή μετα- φορά ή πήξιμο τυριού	υγρά	-	1. κυκλικό 2. μεγάλη διάμετρος	ξύλο ή μέταλλο
ΛΙΤ	βαρέλι	δοχείο	αποθήκευση και μεταφορά	υγρά	-	κυλινδρικό	ξύλο ή μέταλλο ή πλαστι- κό

Λεξικό	Λέξη	Κατηγορία	Λειτουργία	Ουσία	Μέγεθος	Σχήμα +Χαρακτηριστικά	Υλικό
ΛΜπ	βαρέλι	δοχείο	αποθήκευση	υγρά ή στερεά	μεγάλο	1.κυλινδρικό 2. γυρτές σανίδες	ξύλο
ΛΙΤ	κουτί1	φορητό αντι-κείμενο	τοποθέτηση ή προστασία ή μεταφορά ή εμπορική συσκευασία	διάφορα πράγματα	περιορισμένες διαστάσεις	1. ορθογωνικό ή στρογγυλό ή οβάλ 2. συνήθως καπάκι	χαρτόνι ή μέταλλο ή ξύλο ή πλαστικό
ΛΙΤ	κουτί2	κουτί	-	κονσερβοποιημένα τρόφιμα	-	κυλινδρικό	μέταλλο
ΛΜπ	κουτί	δοχείο	φύλαξη ή προστασία ή μεταφορά ή συσκευασία	υλικά ή ουσίες	-	1. επίπεδη ή τετράγωνη επιφάνεια ή κυκλική βάση 2. με σκέπασμα ή χωρίς	χαρτόνι ή μέταλλο ή ξύλο ή πλαστικό
ΛΙΤ	κιβώτιο	κουτί	συσκευασία ή μεταφορά	εμπορεύματα	μεγάλο	κάλυμμα	χαρτόνι ή μέταλλο ή ξύλο ή πλαστικό
ΛΜπ	κιβώτιο	θήκη	φύλαξη ή τοποθέτηση ή μεταφορά	αντικείμενα	οποιοδήποτε	ορθογώνιο	χαρτόνι ή ξύλο ή πλαστικό
ΛΙΤ	σωληνάριο1	σωλήνας	τοποθέτηση;;	χάπια ή ταμπλέτες	μικρό	-	γυαλί
ΛΙΤ	σωληνάριο2	θήκη	τοποθέτηση;;	παχύρρευστες	μικρό	σωληνοειδές	εύκαμπτο
ΛΜπ	σωληνάριο	δοχείο	εμπορική συσκευασία	ημίρρευστες	μικρό	σωληνοειδές	εύκαμπτο
ΛΙΤ	βαλίτσα	αποσκευή	μεταφορά (σε ταξίδι)	ρούχα ή προσωπικά αντικείμενα		1. παραλληλ. 2. φορητό	-

Λεξικό	Λέξη	Κατηγορία	Λειτουργία	Ουσία	Μέγεθος	Σχήμα +Χαρακτηριστικά	Υλικό
ΛΜπ	βαλίτσα	σάκος	μεταφορά (σε ταξίδι)	ατομικά είδη	-	1. παρελληλ. 2. σκληρά τοιχώματα 3. λαβή	-
ΛΙΤ	τσάντα	αντικείμενο	μεταφορά	διάφορα πράγματα	-	1. κλειστό από τις 3 πλευρές, ανοιχτό από πάνω 2. κράτημα στο χέρι ή κρέμασμα στον ώμο	χαρτί ή ύφασμα ή πλαστικό ή άλλο υλικό
ΛΜπ	τσάντα	σακίδιο	τοποθέτηση	αντικείμενα	-	1. οποιοδήποτε 2. χειρολαβές	δέρμα ή χαρτί ή ύφασμα ή πλαστικό ή άλλο υλικό
ΛΙΤ	σακούλα	μικρός σάκος	μεταφορά ή συσκευασία	ψώνια	οποιοδήποτε	οποιοδήποτε	χαρτί ή ύφασμα ή πλαστικό ή άλλο υλικό
ΛΜπ	σακούλα	μικρός σάκος	μεταφορά	αντικείμενα	-	-	χαρτί ή ύφασμα ή πλαστικό
ΛΙΤ	σάκος ¹	θήκη	-	-	-	1. στενόμακρο 2. ανοιχτό στο πάνω μέρος	λινάτσα
ΛΙΤ	σάκος ²	θήκη	φύλαξη ή μεταφορά	αντικείμενα	-	κυλινδρικό	χοντρό πανί ή δέρμα ή πλαστικό
ΛΜπ	σάκος	θήκη	φύλαξη ή μεταφορά	αντικείμενα ή προϊόντα	μεγάλο	1. στενόμακρο 2. ανοιχτό στο πάνω μέρος ή κλείσιμο με κορδόνι	χοντρό ύφασμα ή δέρμα ή πλαστικό ή άλλο υλικό

6 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Lehrer, A. (1970). "Indeterminacy in semantic description". *Glossa* 4:1, pp. 87-110.
[2] Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: An introduction*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.
[3] Wierzbicka, A. (1985). *Lexicography and conceptual analysis*. Ann Arbor: Karoma.

Λεξικά

- [1] *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (1998). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
[2] *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (Μπαμπινιώτη, Γ.) (1998). Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Έλενα Μάντζαρη

Υποψήφια διδάκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών

Διεύθυνση: Πεζοπούλου 5, 115 26 Αθήνα

Τηλ.: 210 6924556

Ηλ. Ταχ/μείο: emantz@tee.gr

Άννα Ιορδανίδου

Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών

Διεύθυνση: 26 110 Ρίο, Πάτρα

Τηλ.: 2610 997878

Ηλ. Ταχ/μείο: A.lordanidou@upatras.gr, anna_ior@hol.gr